Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 19 (101) | Vilnius 1939 m. vasario 14 d. (antradienis) | Antri metai

MŪSŲ DŽIAUGSMO ŠVENTĖ

Laikas bėga beveik nepastebėtas. Diena stumia dieną, savaitė dingsta po savaitės, mėnuo lenkia mėnesį, o metai metus. Taip buvo nuo amžių, taip bus amžinai. Laiko bėgiui bent kiek panaši ir žmonija, kuri skiriasi tik tuo, kad yra gyvas sutvėrimas, kad žino, ką išgyvena, jaučia, ką patiria. Be to, žmogaus gyvenime esti linksmų ir sunkių valandų, esti dienos kada žmogus džiaugiasi saulės šviesa, kada viską aplinkui mato, ir esti naktys, kada žmogus lyg tyčia užmerkia akis, darosi nesąmoningas, nes kitaip be galo būtų sunku sulaukti aušros, ryto.

Ir jei pavienio žmogaus gyvenime pasitaiko linksmų ir sunkių valandų, jei esti dienos ir naktys, tai tautų gyvenime linksmos ir liūdnos valandos, dienos ir naktys kartais tęsiasi šimtais metų. Kol gyvena tauta laisva, kol jai šviečia laisvės saulė, tol ji nejaučia nelaimių. Bet kai užtemsta laisvės saulė, — prasideda sunkios valandos, ateina tokis laikotarpis, kurio baisumą galima apibūdinti tik poeto žodžiais „naktis be ryto".

Įsivaizduokime tokią naktį: Išsimiegojome, išsigulėjome, norime keltis, imtis kokio nors darbo, o čia naktis, tamsu, nematyti aušros. Tokią baisią naktį išgyveno lietuvių tautą ne metais ir ne dešimtimis, bet šimtmečiais. Atrodė, kad toje naktyje apaksime, kad niekuomet neprašvis aušra, neišaus rytas, nepatekės saulė, nesulauksime dienos. O tačiau nors ir taip ilgai gyvenome „nakties be ryto" gyvenimą, bet kai niekuomet nenustojome tikėję, laukę geresnės ateities ir nenuleidome rankų, po ilgų amžių išvydome nepaprasto skaistumo tekančią laisvės saulę. Buvome panašūs į ligi gyvos galvos pasmerktą kalinį, kuris išėjęs į laisvę ir verkė ir džiaugėsi. Verkė ir džiaugėsi visa lietuvių tauta, kai 1918 metais vasario 16 dieną laisvės saulės spinduliai, prasimušę pro juodžiausius debesis, nušvietė tamsią ir svetimų mindžiojamą Lietuvos padangę.

Tuo metu lietuvių tautoje įvyko didelis ir pagrindinis persilaužymas: Lietuviai suprato, kad atėjo momentas gyventi arba mirti, kad bus arba kaip senovėje — amžinoji diena, arba kaip vakar — amžinoji naktis. Maža to. Lietuviai suprato dar ir tai, kad jų dalia, jų rytojus priklauso nuo pačių lietuvių, kurie turi būti savo likimo kalviais. Todėl kas galėdami stvėrėsi darbo, nesidairė laukdami pagelbos, nenusiminė dėl laikinių nepasisekimų, bet vis pirmyn, vis labiau spaudė savo rankose ir darbo įrankius ir ginklus.

Ir tikrai netrukus paaiškėjo, kad šiuo žygiu lietuvių tauta mistriškai išnaudojo momentą ir pati nukalė savo likimą nedūsaudama, bet dirbdama, neaimanuodama, bet kovodama.

Nuo to momento praėjo 21-neri metai. Vadinasi, laikas skaitomas jau dešimtmečiais ir, kaip matome, vasario 16 diena nuo mūsų vis labiau tolinasi, tos dienos brangaus akto dalyvių skaičius nuolat mažėja. Tuo būdu priaugančiam lietuvių jaunimui anos istorinės valandos ir dienos, kada buvo sprendžiamas tautos likimas, pamažėl darosi tik istoriniais įvykiais, netgi legendomis. Ir nenuostabu, nes jau daugelis visa to neatmena, žino tik iš istorijos. Kitaip, aišku, ir būti negali. Bet dabartinė jaunimo karta yra tuo laiminga, kad dar turi gražios progos bendrauti su tais vyresniaisiais mūsų tautiečiais, kurie gyveno „naktyje be ryto" ir kurie pergyveno gražiausias valandas, sulaukę užtekančios laisvės saulės. Tie mūsų tautiečiai yra tai gyvoji istorija, kuri daug ką pasakė ir dar pasakys. Reikia tik mokėti suprasti, reikia įsigilinti į kiekvieną sakinį, o įsitikinsime, kad tikėjimas geresne ateitimi, nenusiminimas ir rankų nenuleidimas yra didžiausias laidas, kad anksčiau ar vėliau teisingumas paima viršų.

Po kelių dienų visa mūsų tauta, kaip Lietuvoje, taip ir visur kitur, kur tik gyvena lietuviai, iškilmingai švęs vasario šešioliktąją. Švęsime tą dieną mes visi, nes tai yra ir kiekvieno lietuvio skyrium ir visos mūsų tautos šventė, yra tai diena, kuri simbolizuoja tamsios nakties pabaigą ir skaisčios dienos pradžią.

Laukiama ministro Beko kalbos

Šiuo metu, kaip žinia, Seimo ir Senato biudžetinėse komisijose yra svarstomas Lenkijos 1930—40 metų biudžetas. Iki šiol jau apsvarstyta kelių ministerijų biudžetai, kurie paskiau bus dar svarstomi Seimo ir Senato pilnumos posėdžiuose.

Svarstant biudžetus komisijose, kai kurie ministrai pasakė kalbas, apibūdindami jų žinioje esamų ministerijų darbuotę. Užsienių reikalų ministerijos vardu kalbėjo senato komisijoje viceministras Šembekas.

Dabar pranešama, kad šio mėn. 18 dieną pasakysiąs seime kalbą užsienių reikalų ministras Bekas. Tik šiuo žygiu jis kalbėsiąs ne biudžetinėje komisijoje, bet užsienių reikalų komisijoje ir savo kalboje plačiau prasitarsiąs apie Lenkijos užsienio politiką.

Anglai Viduržemio jūroje pasiruošę

Viduržemio jūroje anglai turi tris karines jūrų bazes: Gibraltare, Maltoje ir Kipro saloje. Tų bazių reikšmė padidėjo ypač dabar, kai anglams tenka nemažai bijoti konkurencijos Viduržemio jūroj. Pirmosios dvi bazės yra visai paruoštos karui. Dabar paskubomis planuojama paruošti ir Kiprą. Nikosijoje ruošiamas aerodromas. Planuojamos naujos kareivinės, laukiama naujų kariuomenės dalinių atvykstant, ruošiami fortai, artilerija ir t t. Prancūzų dienraštis „Journal" rašo, kad, einant sutartimi su Egiptu, po kelių metų anglai neteks jūrų bazės Aleksandrijoje, tas juos ypač verčia skubiai rengti bazę Kipro saloje.

POPIEŽIUS PIJUS XI

Kaip praėjusiame „Aido" numeryje trumpai buvo pranešta, šio mėn. 10 dieną mirė Vatikane Popiežius Pijus XI.

Popiežius Pijus XI jau anksčiau sirgdavo, nes, kaip žinia, buvo senyvo amžiaus, neseniai pradėjo devintą kryželį. Ypač Popiežiaus sveikata buvo pablogėjusi pernai rudenį, bet vėliau pagerėjo, ir Popiežius paskutinėmis jėgomis vis dar dirbo, ėjo tiesiogines savo pareigas, rūpindamasis viso pasaulio katalikais.

Šio mėn. 8 dieną pasirodė spaudoje žinių, kad Popiežiaus sveikata vėl pablogėjusi. Kartu buvo pranešta, kad šiuo žygiu padėtis yra labai rimta. Kitą dieną buvo sušauktas gydytojų pasitarimas (konsiliumas), taip pat skubiai buvo atkviestas į Vatikaną užsienio reikalų sekretorius kardinolas Pačeli. Tiesa, tą dieną popiet Popiežius pasijuto kiek geriau, bet neilgam. Vakarą galutinai paaiškėjo, kad Popiežius gyvena paskutines valandas. Per visą naktį prie jo budėjo gydytojai, o anksti rytą Popiežius buvo aprūpintas Šv. Sakramentais ir vasario 10 dieną 5 val. 30 minučių mirė.

Pranešama, kad Popiežius ir paskutinėse savo gyvenimo valandose nenustojo sąmonės, tik buvo labai nusilpęs. Netgi prieš pačią mirtį dar meldėsi ir mėgino rankos pakėlimu laiminti susirinkusius prie mirties patalo.

Tikrai simboliškai mirė Katalikų Bažnyčios Galva, kuris paskutinę savo gyvenimo minutę dar laimino tikinčiuosius.

×

Mirus Popiežiui Pijui XI, kol bus išrinktas naujas Popiežius (tai įvyks, kaip numatoma, šio mėn. 28 d.), Bažnyčios reikalus tvarkys kardinolas Pačeli.

Naują Popiežių rinks 65 kardinolai, kurių tarpe yra 36 italai ir 29 kitų tautų. Dabar jau minimi kai kurie kardinolai, kaipo eventualūs kandidatai į Popiežių. Kalbama apie kardinolus: Pačeli, Lauri ir Šusterą (visi italai).

×

Pranešama, kad miręs Popiežius Pijus XI bus palaidotas šv. Petro bazilikoje šio mėn. 14 dieną popiet. Laidotuvėse dalyvaus tik kardinolai, dvasininkai ir diplomatinis korpusas — užsienio atstovai.

Pastaba. Plačiau apie Popiežių Pijų XI bus parašyta kitame „Aido" numeryje.

Plačiai bus minima lietuvių tautos šventė

Vasario 16 dieną Lietuvos nepriklausomybės 21 metų sukaktuvės bus minimos ne vien Lietuvoje, bet ir kai kuriose kitose valstybėse. Lietuvoje tą dieną miestai, miesteliai ir kaimai bus papuošę tautinėmis vėliavomis. Iš ryto bažnyčiose ir visų kitų tikybų maldų namuose bus iškilmingos pamaldos, po to kariuomenės, organizacijų ir mokyklų paradai eisenos, žuvusiųjų karių kapų pagerbimas, o vakare — iškilmingos akademijos su paskaitomis ir meninėmis, koncertinėmis dalimis.

Kauno laikraščiai rašo, kad Vasario 16-tosios dienos šventę švęs ir kitur. Platesnes iškilmes rengia Jugtinių Amerikos, Anglijos, Afrikos, Brazilijos, Argentinos ir Latvijos lietuviai. Iškilmėms rengti sudaryti tam tikri komitetai.

Šios tautos šventės proga vasario 16 dieną (nuo 21 ligi 21 val. 50 min.) Kauno radiofonas rengia specialų lietuviškų dainų ir muzikos koncertą kitoms valstybėms. Koncerto programą atliks studentų choras, radiofono orkestras. Pažymėtina, kad šį koncertą sutiko transliuoti Latvijos, Estijos, Čekoslovakijos, Vokietijos ir Italijos radijo stotys. Koncerto proga, Italijos radijo stotys dar transliuos vieno italų žurnalisto paskaitą apie Lietuvą. Kitų valstybių radijo stotys lietuvišką muziką ir dainas transliuos iš plokštelių, kurių yra parūpinę Lietuvos pasiuntinybės ir konsulatai.

Be to, Kauno radiofonas siunčia į Latvijos ir Estijos sostinių radiofonus koncertuoti Kauno operos solistus.

Tautos šventės proga kai kurios Lietuvos organizacijos stengiasi paremti vargšus.

Lietuvos užuojauta

Dėl Popiežiaus Pijaus XI mirties Lietuvos valstybės Prezidentas A. Smetona, ministras pirmininkas V. Mironas, užsienių reikalų ministras J. Urbšys, Seimo pirmininkas K. Šakenis, Kauno arkivyskupas J. Skvireckas Popiežiaus nuncijui Kaune pareiškė savo gilią užuojautą. Be to, jie atskirai nusiuntė užuojautos telegramas popiežiaus generaliniam sekretoriui kardinolui Pačeliui.

Valstybės Prezidento telegrama:

„Jo kilniausiai eminencijai kardinolui Eug. Pačeliui.

Kartu su lietuvių tauta apimtas giliausio nuliūdimo, prašau priimti mano užuojautą dėl Jo Šventenybės Popiežiaus Pijaus XI mirties."

Antanas Smetona.

Užsienio reikalų ministro Urbšio telegrama:

„Giliai sujaudintas dėl Jo Šventenybės Popiežiaus Pijaus XI mirties, turiu garbę prašyti Jūsų eminenciją teiktis priimti giliausią užuojautą, kurią reiškiu kartu su Lietuvos vyriausybe."

Urbšys,
Lietuvos užsienių reikalų ministras.

Be to, vasario 10 d. į nunciatūrą buvo atvykęs užuojautos pareikšti vyskupas Matulionis, religinių organizacijų atstovai ir kt.

Jo Šventenybei Popiežiui Pijui XI mirus, šiomis dienomis visose Lietuvos bažnyčiose bus atlaikytos gedulingos pamaldos.

Savaitę laiko visų bažnyčių varpai po tris kartus į dieną skambins, pranešdami tikintiesiems šią liūdną žinią.

Italai vis tik grasina

Kartas nuo karto italų spauda vis dar primena Italijos pretensijas prie Prancūzijos žemių. Ypač italai norėtų gauti Tunisą, Džibutį į Suezo kanalą. Korsikos sala esąs tolimesnis klausimas. Tuo pačiu metu italų laikraščiai primena, kad jei kiltų karas, tai visi italai, kaip vienas, eitų kovoti su Prancūzija. Be to, primenama Prancūzijai, kad su italais eisią kartu ir vokiečiai.

Žodžiu, baidymas, kuris šiomis dienomis buvo sustiprintas naujai išleistu „Didžiosios Italijos" žemėlapiu, kuriame prie dabartinės Italijos priskirtą daug Prancūzijos žemių, Šveicarijos dalis, didelės kolonijos Afrikoje. Visai panašiai, kaip vokiečiai, kurie irgi kartas nuo karto leidžia žemėlapius priskirdami prie Vokietijos ko daugiau svetimų žemių ir tuos žemėlapius visur platindami.

Buv. Čeko-Slovakijos prezidentas New-Yorke

Laivu „Washington" į New Yorką atplaukė buvęs Čeko-Slovakijos prezidentas Benešas. Agentūros Havaso žiniomis, jis užims Čikagos universiteto profesoriaus katedrą ir skaitys paskaitas apie demokratiją.

Spaudos atstovų paklaustas, Benešas pareiškė: „Kaip visuomet esu sakęs, karo galima išvengti". Benešas atsisakė pasisakyti dėl rugsėjo mėnesio krizio pareiškdamas norįs pasilsėti ir tęsti mokslus darbus:

„Esu atvykęs privačiai, noriu pabuti, nesikišant į politiką". „Havas" priduria, kad Benašas dėl savo krašto ateities pasisakęs optimistiškai. Pasak jo, jo tėvynė yra „labai rimta ir solidi ir ji išlaikys nuosaikią liniją per į bet kokius Europos įvykius".

POLITINIS LIETUVOS GYVENIMAS

I.

Daugelis yra linkę manyti, kad Lietuvos politinis gyvenimas prasidėjo tik nuo 1918 metų vasario 16 dienos, paskelbus nepriklausomybę. Iš tikro yra kitaip. Politinis, jei ne Lietuvos, tai lietuvių tautos gyvenimas prasidėjo daug anksčiau. Tiksliai datos nustatyti negalima, bet nebus apsilenkta su tiesa pasakius, kad kai 1833 metais Jonas Basanavičius pirmame „Aušros“ numeryje įdėjo istorinę prakalbą ir joje išdėstė lietuvių tautos reikalavimus, tuo pačiu buvo pradėtas lietuvių tautos politinis gyvenimas.

Tuometinėje spaudoje: „Aušroje, o vėliau „Varpe“, gvildenami lietuvių tautos reikalai, XIX amžiaus pabaigoje iškeltas kai kurių lietuvių grupių šūkis—**Lietuva turi būti nepriklausoma,** visos tautos vesta kova už spaudos laisvę, Didysis Vilniaus Seimas, lietuvių dalyvavimas Rusijos parlamento-Dūmos rinkimuose*) ir tuometinių mūsų visuomenės veikėjų dedamos pastangos Rusijos valdžioje, kad ji skaitytųsi su lietuvių tautos gyvybiniais interesais — aiškiai rodo, kad nuo „Aušros“ pasirodymo Lietuvoje prasidėjo ir politinis gyvenimas. Ir juo mes labiau brendome, juo daugiau tapdavome sąmoningesni, juo sparčiau plėtėsi ir stiprėjo politinis lietuvių tautos gyvenimas. Pridurkime prie to kitose valstybėse, ypač Amerikoje, gyvenančių lietuvių pastangas, o suprasime, kad jau **prieš karą Lietuvos klausimas įgavo tarptautinio pobūdžio** Aišku, kad tai buvo didelis ir vertingas laimėjimas, kurį iškovojo visi susipratusieji lietuviai be pažiūrų skirtumo.

Dar labiau susikristalizavo politinis lietuvių tautos gyvenimas Didžiojo karo metu, kada būsimos Lietuvos Valstybės gerovei buvo dirbama keliose vietose: 1) Jungtinėse Amerikos Valstybėse, 2) Šveicarijoje, 3) Vokiečių okupuotoje Lietuvoje ir 4) Rusijoje.

II.

Gerai žinome, kad karo metu susisiekimas yra labai sunkus, kartais negalimas, o juo labiau tarp kariaujančių valstybių. Tačiau lietuviai, dirbdami įvairiose valstybėse, rasdavo priemonių susisiekti ir susitarti. Jei ne tiesiog, taip įvairiais aplinkiniais keliais. Nebuvo pavojaus, nei baimės, nieks negailėjo darbo ir pasišventimo; visi dirbo, kas ką sugebėdami ir išgalėdami, dirbo atstatomos Lietuvos gerovei.

Kalbant apie to laikotarpio politinę lietuvių veiklą, negalima nesuminėti vienos pagrindinės kliūties — lėšų. Nebuvome turtuoliai, neturėjome užsienio bankuose kapitalų, nei kitų vertybių, neturėjome ir plačių pažinčių didžvalstybių diplomatų tarpe. O tačiau iš paskutinio buvo leidžiamasi kelionėsna, buvo mėginama, jei ne pro duris, tai pro langą prieiti prie ko reikia, išdėstyti atgimusios lietuvių tautos gyvybinius reikalus ir palenkti savo pusėn.

Šiandieną visa tai daugeliui atrodo legenda, o anuomet buvo labai nemaloni tikrovė, kurią žūt būt reikėjo nugalėti, nes mažiausias progos pražiopsojimas galėjo baigtis visų svajonių subyrėjimu. O svajonės buvo žinomos—**Lietuvos nepriklausomybės atgavimas įkuriant savąją valstybę.**

Tokio idealo siekdami ir už jį kovodami, lietuvių brestanti diplomatija nugalėdavo visas kliūtis ir *viribus unitis* darbavosi būsimos valstybės gerovei.

III.

Įdomus reiškinys! Pradedant Aliaska ir baigiant Sibiru, kur tik gyveno, žiauraus likimo išblaškyti lietuviai, visų lūpose buvo vienas ir tas pats troškimas — **Lietuvos Laisvė ir Nepriklausomybė**. Ši pagrindinė mintis vyrauja visuose įvairiausių pakraipų lietuvių nutarimuose, kurie vieni nuo kitų skyrėsi tik forma, bet buvo vienodo turinio.

Todėl nieko nuostabaus, kad į Didžiojo karo pabaigą Lietuvos klausimas dar labiau įgijo tarptautinio pobūdžio ir galutinai paaiškėjo, kad tuo ar kitu būdu, tokiose ar kitose sienose, senoji lietuvių tauta, kadaise apgynusi Europą nuo totorių pavojaus ir tą pačią Europa išgelbėjusi nuo vokiečių jungo, turi turėti tinkamą vietą pasaulio valstybių šeimoje.

O kai 1918 metais vasario 16 dieną susirinkę Vilniuje lietuvių tautos atstovai viešai ir iškilmingai išreiškė visos lietuvių tautos valią — niekam neliko jokio abejojimo dėl Lietuvos likimo. Kas tik kiek arčiau susipažino su lietuvių tautos vieningu nusistatymu, tam buvo aišku, kad Gedimino, Kęstučio ir Vytauto ainiai gins visomis priemonėmis savo laisvę, negailėdami ir kruvinos aukos.

Nuo to laiko prasidėjo planingas Lietuvos, kaipo valstybės, atstatymas ir visa tauta įtempė paskutines jėgas visose gyvenimo srityse.

IV.

Man čia visų pirma rūpi politinis jaunosios Lietuvos vairuotojų darbas ir to darbo vaisiai. Aukščiau minėjau, kad jau prieš karą buvo gerokai pavarytas pirmyn politinis lietuvių tautos gyvenimas, dar labiau jis buvo suaktyvintas Didžiojo karo metu. Tačiau, nors ir daug buvo padaryta, bet Lietuvos vardas dar ne visur buvo žinomas, o vienur kitur mes buvome visai nežinomi. Kodėl? Todėl, kad prieš karą neturėjome tiek daug žmonių, kurie būtų užsiėmę Lietuvos vardo propagavimu užsienyje. Be to, netrūko ir sąmoningų Lietuvos priešų. kurie visokiais būdais stengėsi lietuvius pažeminti, vaizduodami mus, kaipo paprastus, nemokytus valstiečius, neturinčius jokios kultūros.

Tokia klaidinga nuomonė teko sugriauti, reikėjo įrodyti, kad lietuvių tauta buvo ne tik galinga valstybė, prieš kurią senovėje daug kas drebėjo, bet išliko gyva, kultūringa, politiškai subrendusi, kurią sudaro apie 3 milijonai gyventojų. Nelengvas tai buvo pirmųjų Lietuvos diplomatų darbas, teko daug ko patirti, iškentėti. Bet viską nugalėjo lietuvio kantrumas ir didelė tautos meilė. Mažu pamažu Lietuvos diplomatai užsienyje įgydavo vis daugiau pasitikėjimo, su jais kaskart būdavo labiau skaitomasi, o tuo pačiu kitaip buvo pradėta žiūrėti ir į pačią Lietuvą.

Šiandieną dar nežinome, kiek daug kliūčių teko nugalėti pirmiesiems jaunosios Lietuvos Valstybės diplomatams. Tai paaiškės tik ateityje, kai bus paskelbti jų atsiminimai, kai kada nors sulauksime Lietuvos diplomatijos istorijos. Dabar lieka tenkintis tik žinomais *politinio gyvenimo faktais, įvykiais,* bet ir juos sunku visus suminėti, o dar sunkiau apibūdinti.

V.

Paskelbus 1918 m. vasario 16 dieną Lietuvos nepriklausomybę, visų pirma svarbu buvo, kad tą paskelbimą pripažintų ir kitos valstybės.

Tačiau apie tai iš karto negalima buvo nė svajoti, nes jokia didžvalstybė, net ir kariaudama su Vokietija, būtų nenorėjusi daryti tokio rizikingo žingsnio. Tai padarė tik Vokietijos kaizeris, tų pačių metų kovo 20 dieną pripažindamas vasario 16 dienos aktą. Bet tai buvo daugiau taktikos žingsnis, nes vokiečiai iki tų metų rudens nė nemanė leisti lietuviams organizuoti savo valstybę. Nusileido tik tada, kai paaiškėjo, kad Vokietija galutinai prakišo karą.

Tai įvyko 1918 metais spalio 20 dieną, kada Lietuvos Tarybai Vokietijos kancleris Badenas leido sudaryti vyriausybę.

Pralaužus pirmuosius ledus, darbas buvo sparčiai varomas pirmyn ir tų pačių metų lapkričio 11 d prof. Voldemaras sudarė pirmąją Lietuvos vyriausybę, o mėnesio pabaigoje Berlyne pradėjo veikti Lietuvos Pasiuntinybė.

1919 metų pradžioje persikėlus Lietuvos vyriausybei iš Vilniaus į Kauną, valstybės organizavimas dar sparčiau buvo vykdomas, ir kovo 19 dieną į Kauną atvyko pirmoji Prancūzijos karo misija, balandžio 6 dieną atvyko Anglijos delegetas. Tai buvo lygu Lietuvos valstybės de fakto pripažinimui, nors oficialiai tai buvo padaryta kiek vėliau.

Tais pačiais 1919 metais balandžio 6 dieną Antanas Smetona buvo išrinktas pirmuoju Lietuvos prezidentu. Tai dar labiau įtikino Vakarų Europą, kad lietuvių tauta turi savo valstybę, kurios reikalus tuo metu užsienyje gynė ir atstovavo, nors ir neprityrę, pirmieji Lietuvos pasiuntiniai — diplomatai.

1919 metais lietuvių tautai prisėjo ne tik organizuoti karo išnaikintame krašte savąją valstybę, bet reikėjo iš paskutiniųjų ginti nuo įvairių vidaus ir išorinių priešų, kurie negalėjo nei suprasti, nei pakęsti tokios Lietuvos, kurioje šeimininkais būtų lietuviai. Tuo tarpu lietuvių tauta nei tuomet, nei dabar neįsivaizduoja tokios Lietuvos, kurioje šeimininkautų ne lietuviai. Šį savo nusistatymą lietuvių tauta turėjo ginti su ginklu rankose ir įrodė, kad daugiau svetimųjų jungo nepakęs, kad lietuvių vergavimo laikai pasibaigė.

Tą aiškiai pasakė ir 1920 metais gegužės 15 dieną susirinkęs pirmasis Lietuvos Seimas ir po to viena po kitos valstybės pripažino Lietuvą, de facto, o liepos 12 dieną Maskvoje su Sovietų Rusija buvo pasirašyta didelės istorinės reikšmės sutartis.

Ir kai kitais 1921 metais rugsėjo 22 dieną Lietuva buvo priimta į Tautų Sąjungos narius, tuo pačiu ji tapo lygiavertis pasaulio valstybių šeimos narys, kurio pasiuntiniai užsienyje buvo priimami ir traktuojami, kaipo garbingi laisvos valstybės reprezentantai.

Ilgainiui pripažinus Lietuvą ir de jure, Lietuvos vyriausybė su daugeliu valstybių sudarė visą eilę svarbių politinio, ekonominio ir kultūrinio pobūdžio sutarčių, daugelyje valstybių turi savo pasiuntinybes, kuriose dirba įgudę lietuvių diplomatai, lygiomis traktuojami su kitų valstybių atstovais, kaip lygiomis traktuojama yra ir Lietuva, kaipo valstybė.

Nuo to laiko visose srityse Lietuvos gyvenimas ėmė tobulėti, stiprėti, nuolat darydamas pažangą. Didelė pažanga padaryta ir politiniame gyvenime, kuris dar labiau susikristalizavo, kai 1922 metais liepos 13 dieną vadinamoji Ambasadorių Konferencija (Italija, Prancūzija, Anglija ir Japonija) pripažino Lietuvos Valstybę de jure.

Tai buvo, galima sakyti, nepaprastai didelis ir galutinis laimėjimas užsienio politikoje organizuojant valstybę.

VI.

1883 metais Basanavičiaus „Aušros“ pirmame numeryje savo prakalboje tarp kitko pasakė:

„Juk ir mes esame tokiepat žmones, kaip ir musu kaimynai, ir norime visomis teisibemis (teisėmis) prigulincziomis visai žmogystei (žmonijai), lygei su musu kaimynais naudotis“.

Aišku, kaip diena. Tačiau daug reikėjo iškentėti, daug vargti, daug kantrybės turėti, daug kraujo pralieti, kol lietuvių tauta iškovojo lygias su visais savo kaimynais teises. Toje kovoje didelį vaidmenį suvaidino politinis lietuvių subrendimas, jų pasiryžimas išplaukti į platesnius vandenis, neapsiribojant tik savo kasdieniais reikalais. Drįsčiau pasakyti dar daugiau, drįstu teigti, kad tik toji tauta, ar netgi visuomenė gali išlikti gyva, kuri politiniu atžvilgiu yra pribrendusi, kuri yra veikli visose gyvenimo srityse, niekur neužleisdama kitiems savo vietos.

Tokį kelią pasirinko atgimusi lietuvių tauta ir, kaip matome, laimėjo.

R. M.

*) Rusijos Dūmoje yra buvę lietuvių atstovais šie asmens: L. Lopas, kun. Laukaitis, Januškevičius, P. Keinis, J. Kubilius, P. Stašinskis, Povylius, M. Yčas, Vitkauskas, Sabalis ir P. Kuzma.

VL. R.

TEGUL SKAMBA MŪSŲ DAINOS...

„Varpo“ choro įspūdžių pluoštai

5)

Atplaukia ledlaužis „Perkūnas“. Skubinamės įlipti. Atrodo, lyg pavėlavusiems pritrūks vietų. Valandikė, ir išplaukiame. Marėse bangos mažytės. Vos vos tik krypauna. Lyg žuvėdros jame tiktai plaukiotų. Išplaukiame į atvirą jūrą. Viena paskum kitą ritasi vidutinio dydžio bangos. Kai kurios net viršų laivą užpila. Aplink vos akim užmesti vandenys ir vandenys. Ten, vakaruosna, jūra susilieja su dangumi ir nyksta abudu nepasiekiamoj tolybėj. Pietuose tamsia juosta tęsiasi Nida. Šiaurėn, matyt, sniegais ir pušimis apsidengęs krantas. Visi jautėme, kad jūra mumyse kelia išsiilgimo jausmą. Ilgimės savo krašto, ilgimės Vilniaus. Taip mes toli nuo tos jūros. Taip sunkiai ją pasiekiame.

Po kurio laiko sugrįžtame uostan. Žiūrinėjame karo laivą. „Prezidentą Antaną Smetoną“. Landžiojame po įvairius jo įrengimus. Einame į laivų statybos fabriką. Stebimės milžinišku Vokietijai statomu transatlantiniu keleiviniu laivu. Grįžtame pietums gerokai sušalę. Po pietų vaikščiojam po miestą, pirkinėjame gintarinius atminimo ženklus. Ilsimės. Septintą valandą vakare skubame į Vytauto Didžiojo gimnazijos rūmus noncertuoti. Išdainuojame visas daikas, kurias dainavome Valstybės Teatre, tik kantata lieka neatlikta. Nėra ten reikiamo orkestro. Koncerto metu esame nuoširdžiausiai sveikinami ir dovanojami gėlėmis. Pats negalėdamas būti koncerte sveikinimą ir gėlių atsiunčia krašto gubernatorius. Įvairios organizacijos, mokyklos ir kit. dovanomis ir gėlėmis mus kraute apkrauna. Tenka pastebėti, kad klaipėdiečių ovacijos, kurias jie mums kėlė, yra žymiai skirtingos nuo kauniečių. Kaune daugiau buvo pastebimas su širdgėla sumišęs džiūgavimas, Klaipėdoj kitokis taktas. Iš priešų jie, tur būt, išmoko to sutartinumo, ėjimo petys petin, ranka rankon. Gyvenimas juos taip, matyt, subūrė, kad, nors turėdami skirtingus užsiėmimus ir darbus, jaučiasi ir yra vienos šeimos sūnūs ir dukros. Jie neturi dėl ko savo tarpe ginčijasi ar varžos, visa jų energija nukreipta viena bendra kryptim. Visi jie stovi lietuvystės sargyboje drąsūs, pasišventę ir ryžtingi.

Po koncerto viešime „Viktorijos“ viešbutyj surengtame mums raute. Vaišių metu išgirstame nuoširdžių linkėjimų ir sveikinimų. Klaipėdos šaulių būrio vyrų choras padainuoja keletą skambių, dainų. Kai kuri jų, kaip „Jūreivių maršas“ ir „Baltos gėlės“, sukelia karštų plojimų ir pakartojamos. Reikia pažymėti, kad Klaipėdos šaulių būrio vyrų choras yra vienas stipriausių visoje Lietuvoje.

Nei dviejų dienų Klaipėdoje nepaviešėję, leidžiamės tolimesnėn kelionėn. Paliekame gėles prie Klaipėdos vaduotojų kapo, pasimeldžiame už juos ir einame į geležinkelių stotį. Jono bažnyčios bokštas lyg sakyte sako mums:

— Dar grįšite, dar atvažiuosite daugelį kartų.

Kai kas, atėjusių mūs išlydėti, važiuoja dar toliau. Bet privažiavę Didžiosios Lietuvos, sieną grįžta, teisindamiesi, esą, pareigos toliau važiuoti neleidžiančios jų. Mes tikrosios priežasties ir nepasakomi suprantame juos puikiai. Žinom tas „pareigas“, kurios anos pusės žmones suskirstė į „darbdavius“ ir „darbininkus“.

Automatrica lekia lyg iš pabūklo iššauta. Mirga lygūs laukai, naujakurių sodybos, nematytos, pažulniai tvertos tvoros, sniegu sidabruoti pušynai ir beržynai. O lygumos kaip marios.

Po kurio laiko darosi kalnuočiau. Automatrica neria į griovius, iš kurių tematai tik abišalėmis mirgantį, sniegą, vėl iškyla į viršų ir dunda, skuba į žemaičių žemės sostinę—į Telšius.

Telšiuos

Atvažiavome. Stotyje pasitiko mus su sveikinimo kalba, patrijotinėmis dainomis ir gėlėmis. Pradžioje išskirstė mus į privačius butus nakvynei, po to visi susirinkome į šaulių salę pietums. Ten pasipylė visa eilė nuoširdžiausių sveikinimų, iškilmingų kalbų. Vienas sveikintojų pabrėžė:

— Nors apie žemaičius yra sakoma, kad lėti ir nerangūs, bet šiandie yra kitaip jau virtę. Šiandien žemaitis įkritęs į šulinį ir gelbimas nebeklausia jau: „A mun ta virvė?“ Žemaitis tas pats lietuvis, kaip ir visi kiti...

Koncertas moderniai įrengtoje Žemaičių žemės Tėvo vyskupo Motiejaus Valančiaus vardo valstybinėje gimnazijoje. Publikos pilnutelaitė didžiulė salė. Vėl nuoširdžiausi iki ašarų graudiną sveikinimai, dovanos, gėlės. Čia negalima nesuminėti, kad Telšiuose daugiausia mus apdovanojo medžio dirbiniais ir drožiniais, meniškai išdirbtais ir išdailintais.

Po koncerto išsiskirstėme po privačius butus, o ryte, vos pirmoms žaroms nužymėjus dangų, dar miegų nenuginę skubėjome į stotį, rengėmės tolimesnei kelionei. Vis tik nors per tą trumpą laiką suskubome daug ką apžiūrėti, įsidėti giliai į širdį, kad amžių nešiotumėm.

Pravažiavome Šiaulius, antrą savo didumu ir ūkio pramonė po Kauno miestą. Automatrica atskubėjusi paleido mus Radviliškyje, o pati vėl toliau nudūmė.

Radvilišky

Orkestras groja maršą, susirinkusieji sveikina, šaukia, džiūgauja. Radviliškyje užtrunkame trumpai. Po vaišių šaulių namuose, išvykstame autobusais į mūšio lauką, kur besikurianti Atgimusios Lietuvos kariškoji pajėga puolė Radviliškį, paėme jį ir išvijo siautusius visame krašte bermontininkus. Mums aiškinama, kaip ir kuo būdu Radviliškis buvo puolamas, kaip vokiečiai jame buvo įsistiprinę, kulkosvydžių ugnimi iš sentikių kapinių jie, esą, žėrę ir žėrę. Mūsiškiai pradžioje manė vienu puolimu paimti miestą. Nakčia puolę, bet puolimas buvęs atremtas. Padvigubinę jėgas puolę — vėl nepasisekimas. Tada apsupę miestą iš trijų pusių ir pradėję visom pajėgom trečią ir paskutinį laimingai užbaigtą puolimą. Tas trečiasai puolimas ir yra įamžintas paveikslan, kuris kabo Karo muziejuj Kaune.

Mes atminimui kasame į tą lauką gėles, o vienas mūsiškių, ta proga kalbėjęs, pasako:

— ...Žeme, kuri buvai šlakstyta geriausių savo sūnų krauju, priimk iš mūs tą kuklią dovanėlę ir išmaitink daug daug sūnų kovotojų, kurie dėl Tavęs negailėtų kraujo ir jaunų gyvybių...

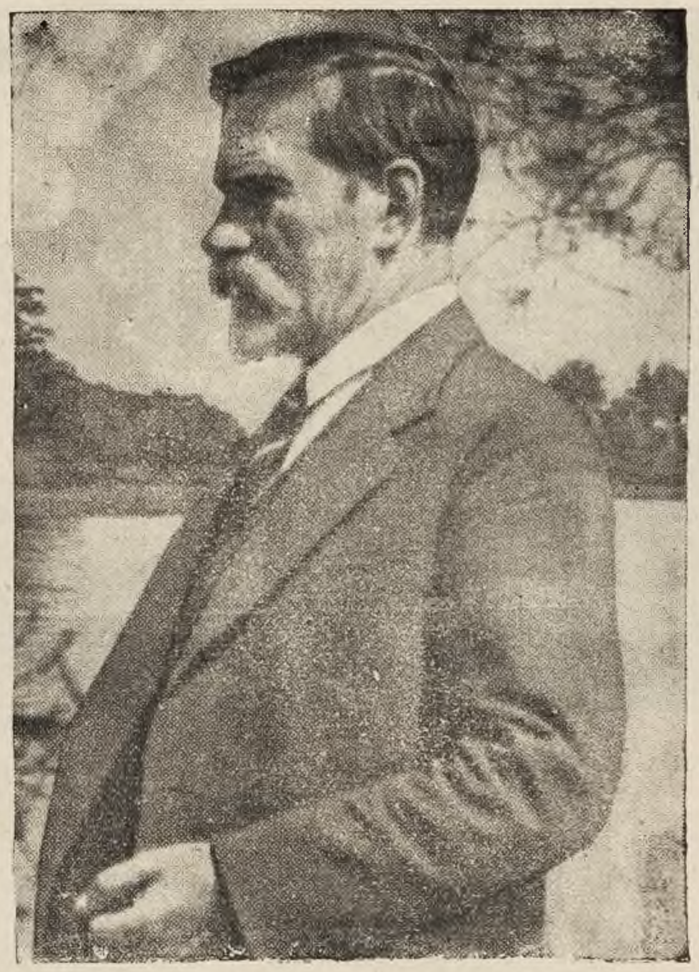
Orkestras, drauge su mumis atvykęs, atgriežia gedulinį maršą, po to Tautos himną.

Kapinėse, kur palaidotos to puolimo aukos taip pat padedame gėlių. Sugiedame šventų giesnių. Valandikę susikaupę pagerbiame jų atminimą ir važiuojame kariuomenės dalysna, kur lankome kareivines, šarvuočių ir tankų rinktines, koncertuojame kareiviams.

(B. d.)

1917 metais rugsėjo 18—22 d. Vilniaus Konferencijos dalyviai. Ši konferencija išrinko Lietuvos Tarybą, kuri kitais metais paskelbė Lietuvos nepriklausomybę

Pirmasis ir dabartinis Lietuvos Valstybės Prezidentas
ANTANAS SMETONA

Žemiau:

Lietuvos Valstybės Tarybos nariai, 1918 m. vasario 16 d. pasirašę Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo aktą. Viduryje sėdi: *Dr. Jonas Basanavičius* (†), jo dešinėje Tarybos pirmininkas, pirmasis ir dabartinis Lietuvos Prezidentas *Antanas Smetona*, kan. *K. Šaulys*, inž. *St. Kairys*, *Jonas Smilgevičius;* kairėje: *Narutavičius* (†), vysk. *J. Staugaitis*, Dr. *Jurgis Šaulys*, *Jonas Vileišis;* iš kairės į dešinę stovi: *K. Bizauskas*, *J. Vailokaitis*, *D. Malinauskas*, kun. *V. Mironas*, *M. Biržiška*, kun. *A. Petrulis* (†), *S. Banaitis* (†), *P. Klimas*, *A. Stulginskis*, *J. Šernas* (†) ir *Pr. Dovydaitis*. (Kryžiuku pažymėti yra jau mirę)

Lietuvos nepriklausomybės 20 metų sukaktuvių minėjimas 1938 metais vasario 16 dieną Kaune prie Vytauto Didžiojo muziejaus

Garsus istorinis 1430 metais įvykęs Lucko suvažiavimas, kur Vytautas Didysis nutarė vainikuotis Lietuvos karaliaus vainiku.

Dail. J. Mackevičiaus paveikslas, kurio originalas yra Vytauto Didžiojo Karo Muziejuje Kaune

Vytautas Didysis, įjojęs į Juodąsias jūras, skelbia Krymo pusiasalio prie Lietuvos imperijos prijungimą

Nuotrauka iš Styko paveikslo Karo Muziejuje

J. Mackevičiaus paveikslas — „Vytautas ties Naugardu". Jis yra Vytauto Didžiojo Karo Muziejuje. Paveikslas vaizduoja gudus, duodančius Vytautui Didžiajam duoklę prie Naugardo

Didžioji auka už Tėvynės laisvę. Pirmojo Lietuvos kariuomenės karininko Antano Juozapavičiaus mirtis ant Alytaus tilto 1919 metais vasario pradžioje

Nuotrauka iš paveikslo Karo Muziejuje

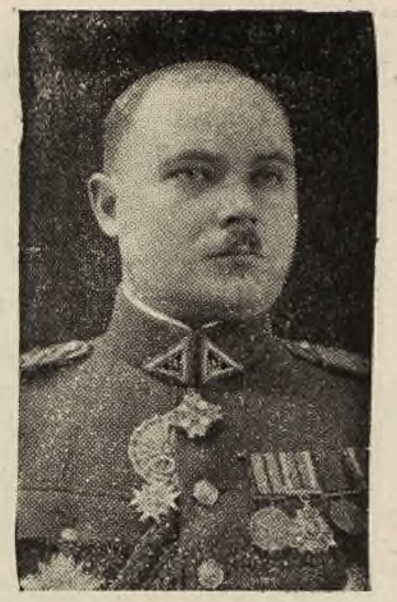
Didysis Lietuvos kunigaikštis GEDIMINAS, Vilniaus miesto įkūrėjas

Vyriausias Lietuvos kariuomenės vadas generolas ST. RAŠTIKIS

Vaizdai iš Lietuvos kariuomenės gyvenimo

Lietuvos kariai pėstininkai — Karo Mokyklos aspirantai
Sunkus kulkosvaidis veikia
Lietuvos kavalerija
Lietuvos karo laivas „Prezidentas Smetona" Klaipėdos uoste
Kavalerijos karininkas „nugali kliūtį"
Lietuvos kariai jūrininkai
Sunkusis kulkosvaidis į poziciją
Artilerija žygiuoja

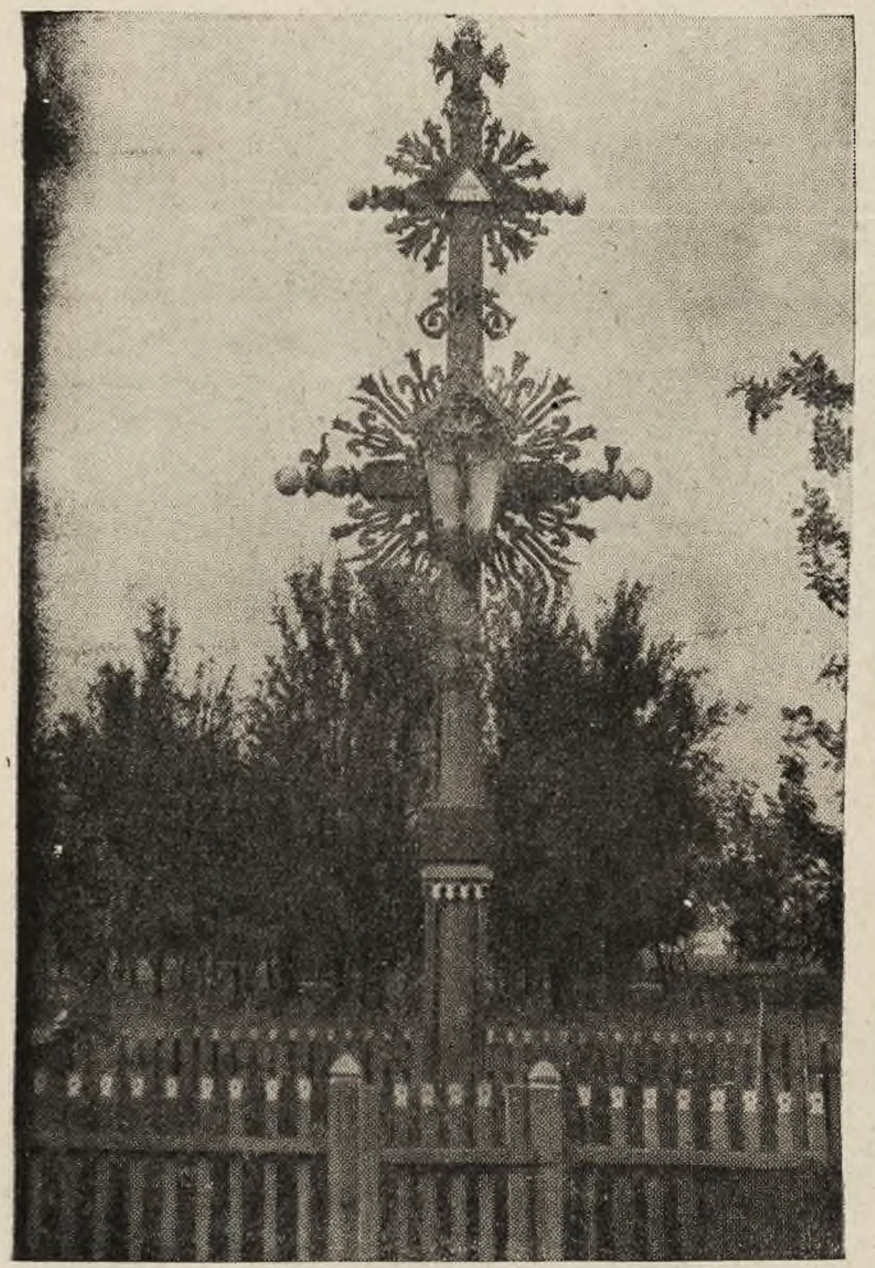

Lietuvos armijos generalinio štabo viršininkas gen. ČERNIUS

Vaizdai iš įvairių Lietuvos vietų, kada miestų ir apylinkių gyventojai tautinių švenčių metu susiburia išklausyti kalbų. Viršuje didelis Šiaulių miesto gyventojų susibūrimas. Apačioje darbo švenčių metu kaimo gyventojai su savo darbo įrankiais parade

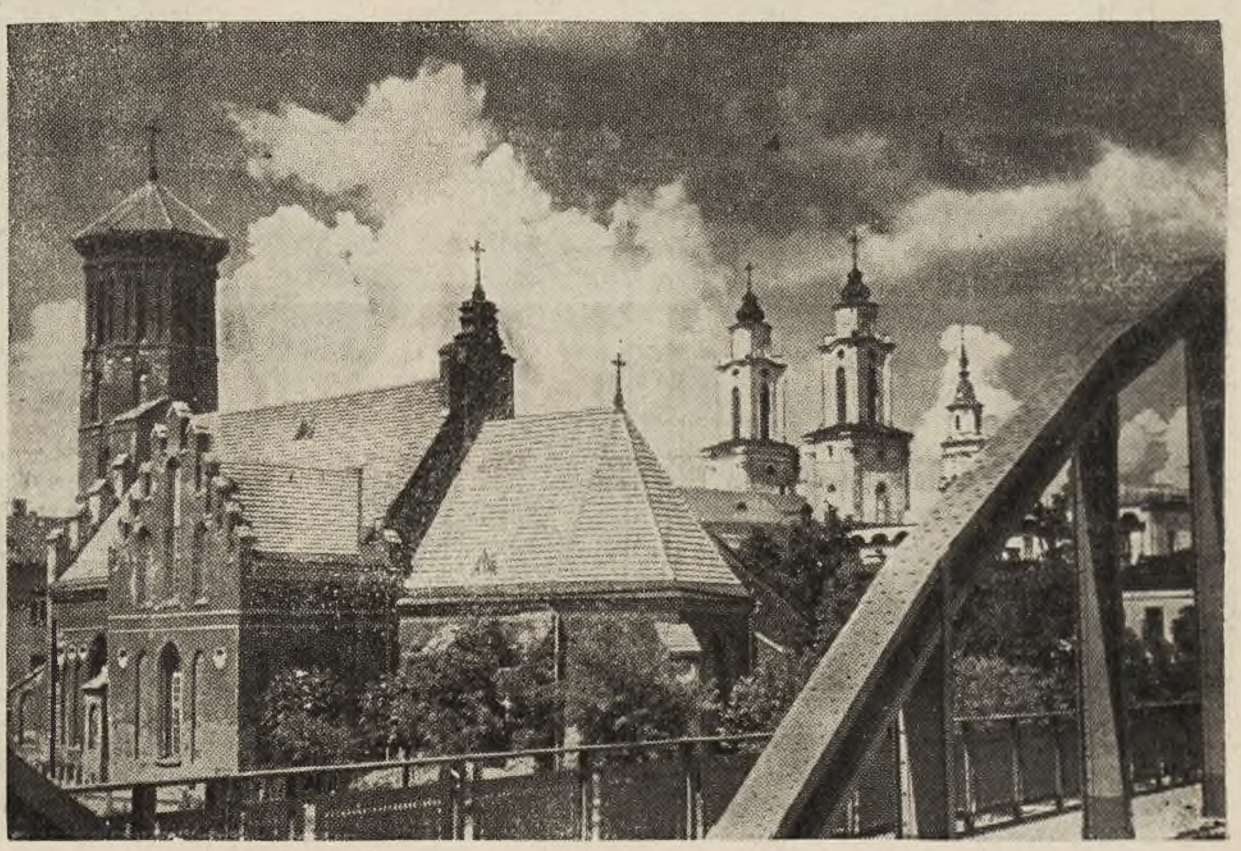
Lietuviškas kryžius Žemaičiuose. Tokių tikrai gražių ir meniškai padarytų kryžių lietuvių gyvenamose vietose yra labai daug pastatyta

Taip atrodo Nežinomojo Lietuvos kareivio kapas Kaune Vėlinių dieną, kada pagerbiami žuvusieji už Lietuvos laisvę kariai

Dešinėje:

Viena seniausių Lietuvoje "Vytauto Didžiojo" bažnyčia Kaune. Toliau matyti Jėzuitų bažnyčios bokštai ir Rotušės rūmų bokštas

Lietuvos kultūriniai laimėjimai

Žmogus mėgsta būti nevaržomas, savarankus, mėgsta daryti tai, kas jam patinka, jam nesinori „pono ant savo galvos", norisi būti pačiam savo asmens šeimininku. Šitokią laimę pasaulyje reta kas turi. Žmonių reikalai taip surizgę, kad sunku kartais ir norėti visiškos asmens laisvės. Skirti gyventi toje pačioje žemėje, tame pačiame krašte, žmonės turi vieni nuo kitų priklausyti: valdininkas nuo savo viršininko, pirklys, gydytojas, advokatas nuo savo klijento, aukštas pareigūnas nuo piliečių ir pan. Žemėje nėra žmogui visiškos laisvės. Bet jei ji ir būtų, tai žmonės nebūtų laimingesni: perdidelė laisvė gimdo nelaisvę. Todėl kalbėdami apie šiokią ar tokią laisvę, dažniausiai turime galvoje visos tautos savarankų, niekieno nevaržomą gyvenimą. Sveika ir sąmoninga tauta, kuri pati tvarko savo gyvenimą, yra laiminga. Ji turi visas sąlygas taip pakreipti savo gyvenimo vairą, kaip jai geriau išeina. Ji visų pirma žiūri savo interesų. Vargą, triūsą, skatiką ir sumanumą aukoja pirmiausia savo gerovei kelti. Todėl visai aišku, kodėl pokariniais laikais atgavusios nepriklausomybę tautos padarė visose gyvenimo srityse milžinišką šuolį. Galima manyti, kad jeigu toms tautoms niekas nekliudytų ir toliau laisvai gyventi, tai ilgainiui jos galėtų ne tik pavyti už save kultūringesnius kraštus, bet dar juos ir pralenkti.

Ir mūsų tauta šiemet gyvena jau 21 nepriklausomo gyvenimo metus. Prieš kiekvienų metų **vasario 16-tąją Lietuvos valstybės ir mūsų laikraščiai pasidžiaugia savo tautos laimėjimais. Ir kas metai yra kuo pasidžiaugti.**

Kiek pernai pergyveno Lietuva, visi žinome, tačiau jos pinigo vertė liko pastovi ir pačiomis sunkiausiomis valandomis.

Daugiau dar. Įdomus yra reiškinys, kad pačiais nerami usiais laikais kaimo kredito įstaigose indėliai padidėjo. O visi pinigai, išimti iš bankų neramiaisiais laikais, aprimus tuojau buvo vėl grąžinti.

Pernai padidėjo Lietuvoj įmonių darbininkų skaičius 3500 žmonių. Dabar tose įmonėse iš viso dirba 32.000 darbininkų.

Pagerėjo taip pat prekyba su užsieniu. Jei 1937 metais toji prekyba negalėjo suduri galo su galu, tai pernai, suvedus balansą, paaiškėjo, kad prekyba su užsieniais davė 10 milionų litų aktyvo. Kitaip sakant išvežimas pranešė įvežimą labai žymiai. Kiekvienai valstybei tatai rūpi. Kiekviena stengiasi kuo daugiausia parduoti, o kuo mažiausia pirkti. Tokia ūkio politika gali būti suprantama kiekvienam ūkininkui, kuris sunkiaisiais laikais, norėdamas gerai šeimininkauti, pačių reikalingiausių dalykų stengiasi pasigaminti name pats, kad nereiktų pirkti. Tačiau turėdamas ką parduoti, visuomet mielai ieško pirkėjo, kad galėtų savo prekę iškišti. Kitaip sakant ir eilinio ūkininko ekonominė politika, kaip ir valstybės, yra paremta tuo pačiu dėsniu: kuo daugiausia išvežti, kuo mažiausia įsivežti. Tik tokiu būdu tiek ūkis, tiek valstybė gali geriau verstis ir turėti pelno.

Ekonomija yra viso valstybės gyvenimo pagrindas. Jeigu yra pinigo, yra šio ir to, jei nėra pinigo — visko trūksta. Tad valstybių galvos visuomet stengiasi išlaikyti reikiamoje aukštumoje valstybės ūkio lygį. Ekonominė gerovė yra geriausias visos valstybinės tvarkos rodiklis. Mūsų laikraščiuose įvairiomis progomis daug kartų buvo rašyta, ką Lietuva per 20 savo nepriklausomo gyvenimo metų yra laimėjusi visose gyvenimo srityse: ūkio, pramonės, mokslo, amatų ir kitose. Čia palikę neliesdami ekonominio gyvenimo, sumiNėsime didžiuosius Lietuvos laimėjimus kultūros srityje ir nupasakosime, kas numatyta padaryti artimiausioje ateityje.

O laimėta labai daug. **Per vi są išgyventą dvidešimtmetį valstybė po krašto apsaugos reikalų daugiausia yra skyrusi lėšų švietimui.** Visuomeninės Darbo Vadybos (tokios įstaigos) biuletenyje, skirtame Lietuvos kultūrinei pažangai aprašyti, yra duota štai kokių žinių: „Mokyklų tinklą praplėtus, 1930 metais buvo įvestas visuotinis privalomas ketverių metų mokslas. Tačiau tuo nepasitenkinta. Po kelerių metų padaryta švietimo reforma: praplėsta pradžios mokyklų programa ir įvestas šešerių metų mokslas. Dabar jau yra daugiau kaip 300 tokių mokyklų, o netrukus visos pradžios mokyklos bus šešių skyrių.

Prieš karą rusų mokyklose Lietuvoje mokėsi 51.000 vaikų, dabar Lietuva turi 2.800 pradžios mokyklų su 314.000 mokinių. 1923 metų statistika rodo, kad Lietuvoje mokėjo skaityti ir rašyti 33 %, tik skaityti mokėjo 21 %, o nemokėjo nei skaityti, nei rašyti iš viso 44 %. Vadinasi, beveik pusė Lietuvos gyventojų buvo beraščiai. **Dabar augantį karta bus raštinga visu 100 %.** Tai yra didžiausias Lietuvos laimėjimas.

Ne tik pradžios mokslas mūsų tėvynėje padarė tokį milžinišką šuolį pirmyn. Švęsdama nepriklausomybės dvidešimtmetį, Lietuva turėjo daugiau kaip 120 vidurinių mokyklų, kuriose mokosi arti 75.000 berniukų ir mergaičių.

1923 metais įsteigtas Lietuvos universitetas dabar išaugo, išsiplėtojo; jis niekuo nebesiskiria nuo senų užsienio universitetų. Dabar Lietuvos jaunuomenei nebėra reikalo važinėti į svetimus kraštus aukštojo mokslo semtis. **Lietuvos universitetas išmokslina gerų daktarų, mokytojų, advokatų, inžinierių.**

Universitete, Dotnuvos Žemės Ūkio Akademijoje, Kauno Veterinarijos Akademijoje, Konservatorijoje, Klaipėdos Prekybos ir Pedagogikos Institute mokosi daugiau kaip 4.000 studentų. Jų tarpe yra nemaža mūsų išeivių sūnų ir dukterų, atvykusių iš užjūrio savo tėvų gimtinėje mokslo pasisemti".

Pernai, valstybės pajamoms padidėjus, Lietuvos vyriausybė dar daugiau dėmesio atkreipė į kultūros reikalus. Buvo tiesiamas — rašo tas pats biuletenis — Žemaičių plentas, kuris šiemet Kauną sujungs su pajūriu.

Susisiekimė buvo įvestos naujos tobulos priemonės. **Lietuvos vyriausybė nutarė statyti naują galingą radijo stotį, kuri padės Lietuvai susisiekti su platesniu pasauliu.** Be to, norima pastatyti specialią trumpų bangų radijo stotį ryšiams su išeivija pagerinti. Radijo abonentų skaičius neseniai tesiekė keletą tūkstančių, o šiandie siekia 70.000. (Tai yra didelis nuošimtis palyginus su kitais kraštais, kur yra daugiau miestų nei Lietuvoje. Lietuvoje radijo abonentų kaime yra daugiau nei kai kuriuose kituose kraštuose. *Red*).

Kaip kasmet, pernai išleista šimtai knygų ir tūkstančiai laikraščių, o bendras išleistų knygų skaičius jau prašoka 7000 su keliolikos milijonų tiražu. Prieš karą savo literatūros beveik neturėjome. Pernai ištisus metus buvo statomos didžiulės universiteto klinikos, kurios labai palengvins sveikatos reikalų tvarkymą. Šitos klinikos greit bus baigtos. Jos valstybei atseis 13 milijonų litų. Klinikomis galės naudotis visos Lietuvos gyventojai. Visame krašte buvo plečiamas viešųjų bibliotekų tinklas. Šiuo metu tik šitose bibliotekose yra apie 400.000 tomų knygų. Jei priskaitysime veikiančių organizacijų bibliotekas, kaip „Jaunosios Lietuvos", „Jaunųjų ūkininkų", Šaulių, „Pavasario", tai Lietuvos kaimą yra šiuo metu apjuosęs jau gana tankus bibliotekų tinklas.

Rūpindamasi kūno kultūros reikalais, Lietuvos vyriausybė pernai pradėjo statyti didžiulę sporto halę, kurioje tilps daugiau kaip 10.000 žmonių. Lietuva, kaip žinoma, 1938 metais įgijo Europos krepšinio meisterio vardą ir ateinančios krepšinio rungtynės dėl Europos meisterio vardo įvyks šiemet Lietuvoje. Lietuva dalyvaus ir pasaulinėje olimpiadoje Helsinkyje, 1940 metais".

Tokie yra Lietuvos laimėjimai. Galima būtų panašiu būdu apie tuos laimėjimus dar daug rašyti. Bet vienu kartu tai neįmanoma padaryti.

V. M.

Užsienio lietuviai ir Lietuvos nepriklausomybė

Kam teko toli nuo savo tėvynės gyventi tarp svetimųjų, tas sąmoningai jaučia savyje liepsnojančią karštą tėvynės meilę. Svetimoje šalyje tarp nepažįstamų žmonių darosi nuobodu ir ilgu. Atsiskyrusiam — emigrantui vienintelė malonesnė mintis ir svajonė tebėra tik tos dienos, kurias jis praleido tėviškės padangėje. Daina apie savo tautiečius, apie tėvynės miškus ir pievas, apie jos grožingą gamtą emigrantui yra tyriausia sielos malda. „Leiskit į tėvynę, leiskit pas savus, ten atgims krūtinė, atgaivins jausmus".

Lietuvių tauta, — tai ne tik didvyrių tauta, kaip sako Vincas Kudirka, bet ir kankinių tauta. Mūsų barzdoti prabočiai sunkiai bet ir atkakliai kovėsi su Lietuvos laisvės priešais. Teko tada daug iškentėti. Vienus jų piktas kryžiuotis nužudė, kitus labai nuskriaudė pagrobdamas jų žmonas ir vaikus. Kai Vytautas Didysis pagaliau Grunvaldo laukuose paklojo Kryžiuočių Ordino mintą ir sunaikino jų piktą galybę, tada vėl atsirado nepraşytų svečių Lietuvoje. Reikėjo ir su jais daug vargo išvargti.

Likimas privertė, kad žymi dalis lietuvių tautos turėjo eiti iš savo gimtinės pas nesuprantama kalba šnekančius žmones ir savo kruvinu prakaitu pelnyti duonos kąsnį. Sunkus tai buvo gyvenimas. Anglų kasyklose, smarvėtuose fabrikuose, neišbrendamuose miškuose ir uoliuotuose laukuose lietuvis dirbo ir kentėjo. Tai nebuvo darbininkas, o tik kankinys. Tačiau ir tokiu atveju mūsų tautiečiai turėjo pagrindinę mintį: rytoj bus geriau. Ta gerumo savoka vystėsi, rutuliojosi ir pagaliau nusistovėjo. Emigrantas ir visa Lietuva suprato, kad tada gali būti lietuviui gera, kai savo krašte jis pats galės šeimininkauti.

Lietuvos laisvės idėja labai stipriai įsigalėjo ir emigracijoje—užsienio lietuviuose. Ypač ta nepriklausomybės kova smarkiai užvirė Amerikos lietuviuose. Švęsdami vasario 16-tos dienos šventę, žinokime, kad Lietuvos nepriklausomybę iškovojo ne vienas žmogus, ne viena kuri politinė partija, bet visa tauta. Tų laisvės kovotojų eilėse yra žymi dalis ir užsienio lietuvių.

Šiaurės Amerikos lietuviai suprato, kad Didžiojo karo suirutėje turi iškilti nepriklausoma Lietuvos valstybė. Imta organizuotis ir vieningai remti Lietuvos atstatymo darbą Europoje ir Amerikoje. 1914 m. rugsėjo 21 — 22 d. Čikagoje įvyko lietuvių suvažiavimas. Čia pareikalauta Lietuvai politinės autonomijos su Klaipėda ir Suvalkija. Tame susirinkime buvo išrinkta delegacija, kuri turėjo rūpintis diplomatiniu būdu išgauti Amerikos Jungtinių Valstybių užtarimą Lietuvos laisvės reikalu. Tų pačių metų spalių mėn. įvyko panašus susivažiavimas New Jorke — ten irgi reikalauta autonomijos. Be to, vėliau Amerikos lietuviai ėmė rinkti pinigus, kurie buvo tam darbui reikalingi. K. F. Kemėšys apie tai rašo: „Visai kita vaizdą matome po karo paliaubų, 1918 metų gale, kada Lietuvos laisvės reikalas rado gyviausias. Matome tada didžiausią žmonių užsidegimą. Mitinguose po prakalbų žmonės stovėjo ilgomis eilėmis, kaip prie Velykinės, su šimtinėmis, penkiadešimkėmis ir dešimkėmis rankose, laukdami savo eilės. Mažiau kaip 10 dolerių duoti lyg ir negražu buvo".

Užjūrio broliai už tuos pinigus leido knygas anglų, prancūzų, vokiečių kalbomis ir reikalavo Lietuvai geresnių politinių sąlygų.

Kai rusai 1915 m. buvo išvyti iš Lietuvos žemių, tada Amerikos lietuviai pareikalavo jau ne autonomijos, bet visiškos Lietuvai nepriklausomybės. Buvo įsteigta propagandos biurai Šveicarijoj, Prancūzijoj ir Amerikoj. Kai jau Lietuvos nepriklausomybė buvo paskelbta, tada Amerikos lietuviai prašė prezidentą Vilsoną, kad pripažintų ir paremtų teisėtus lietuvių tautos reikalavimus. Amerikos lietuvių balsus buvo išklausytus 1920 m. Lietuva buvo pripažinta de jure.

Kai pirmieji Lietuvos savanoriai rinkosi į kariuomenės būrius, Amerikos lietuviai ir tuomet atėjo su pagalba. Buvo prisiųsta Lietuvos vyriausybei didelės sumos dolerių, o 1919 m. pavasarį užjūrio broliai atgabeno į Lietuvą 1.000 vagonų ginklų, ekipažo ir kariško maisto Tas viskas kaštavo apie 4 000 000 dolerių. Be to, daug Amerikos lietuvių, sugrįžusių į Lietuvą, stojo į jaunutę Lietuvos kariuomenę.

Lietuvos nepriklausomybė yra tampriai susijusi su viso pasaulio lietuviais. Užsienio lietuviai kartu su Lietuvos lietuviais sudaro vieną tautą, kuri nori matyti Lietuvą visada nepriklausomą.

K. U.

KORESPONDENCIJOS

Gardino apskr.

Marcinkonys. *Triukšmingi valsčiaus tarybos rinkimai.* Vasario 10 d. Kapiniškių sodžiuje buvo Marcinkonių valsčiaus tarybos rinkimai. Juose turėjo teisę dalyvauti 208 seniūnijų tarybininkai. Nors darbo laiku, bet į rinkimus atvyko beveik visi išrinkti lietuviai tarybininkai — iš viso apie 190 asmenų. Visų susidomėjimas buvo nepaprastas.

Rinkimų komisijai pirmininkavo Marcinkonių valsčiaus valdybos sekretorius Pšanovskis. Pradėdamas susirinkimą, jis paskaitė valsčiaus valdybos sustatytą kandidatų sąrašą (16 asmenų). Lietuvių rinkikų dauguma, sužinoję, kas yra tie kadidatai, iš karto pareiškė, kad jie tokių žmonių į valsčiaus tarybą nesutinka rinkti, ir paprašė pagal nustatytą rinkimų tvarką primiti jų atskirą kandidatų sąrašą ir pravesti balsavimą.

Lietuvių rinkikų įgaliotiniui V. Bulevičiui įteikus antrąjį sąrašą, valsčiaus vaitas S. Jezukevičius pareikalavo iš jo asmens dokumentų, nors abu yra iš vieno sodžiaus. V. Bulevičius išsiegitimavo karine knygute, kuri vos bepripažinta pakankamu asmens dokumentu.

Rinkimų komisijos pirmininkas, susipažinęs su antrojo sąrašo kandidatais, sąrašą sugrąžino, kad būtų per valandą laiko pažymėta kandidato, Marcinkonių klebono kun. Z. Butkevičiaus tėvų vardai. Rinkikai sąrašą pertvarkė, perrašė ir po 45 minučių jau norėjo rinkimų salėje įteikti, bet dar nebuvo atvykę rinkimų komisija. Kai ji atėjo, jos pirmininkas Pšanovskis pranešė, kad antrasis sąrašas komisijos atmetamas, nes, esą, jis pavėluotai įteiktas.

Salėje kilo didelis triukšmas. Vieni šaukė vienaip, kiti kitaip. Vaitas Jezukevičius viešai pareiškė: „Aš savo rūkio neteksiu, o pirmas kandidatų sąrašas turės praeiti". Lietuviai rinkikai prašė į juos, kaip vietos gyventojus, žiūrėti rimčiau ir pagal įstatymą jų reikalavimus patenkinti. Bet rinkimų komisija savo paskelbimo jau negalėjo atšaukti. Ji paskelbė, kad be balsavimo išrinktaisiais laikomi yra vien pirmojo sąrašo kandidatai.

Lietuviai rinkikai užprotestavo. Jie tą pačią dieną parašė apskrities starostai skundą. kur, remdamiesi savivaldybių rinkimų įstatymu, sužymėjo rinkimų komisijos neatliktus formalumus, prašė paskelbtos valsčiaus tarybos netvirtinti ir paskelbti naujus rinkimus. Skundą pasirašė apie 180 ūkininkų, jų tarpe ir kai kurie valsčiaus sąrašo kandidatai, būtent: F. Bakanauskas, M. Kašėta, F. Dailidė ir iš pavaduotojų: K. Šibaila ir A. Laukenis.

Be to, dar ketina rašyti skundus ir atskiros seniūnijos.

Pažymėtina, kad Marcinkonių valsčiaus ribose išrinkti seniūnijų tarybininkai per šiuos rinkimus parodė savo didelį pilietinį subrendimą ir labai ryškų lietuviška susipratimą. Jie ne vien gausiai dalyvavo, bet ir drąsiai gynė savo teises. Jeigu apskrities storasta į jų skundą neatsižvelgtų, jie pasiryžę yra skųstis net Aukščiausiam Administracijos Tribunoliui. Ir tikri yra, kad laimės.

Stumbras.

Brėslaujos apskr.

Pelekai, Apso valsč. *Į mišrią parapiją atkeltas kunigas visai nemoka lietuviškai.* Prieš Naujus metus čia buvo išgirsta žinia, kad iškeliamas Pelekų lenkas klebonas kun. Rudzinskas, o jo vieton atkeliamas kunigas lietuvis. Lietuviai parapijiečiai nekantriai laukė naujo klebono, tikėdami, kad naujam klebonui atvažiavus jie bažnyčioje išgirsią Dievo žodį ir savo gimta lietuviškąja kalba.

Deja, lietuviai parapijiečiai apsivylė. Į kunigo Rudzinsko vietą atvažiavęs kun. Zabludovskis į šios parapijos lietuvius nė vienu žodeliu neprabilo lietuviškai.

Susirūpinę lietuviai parapijiečiai nusiuntė savo delegaciją pas naująį kleboną ir paprašė, kad jiems bažnyčioje nors evangeliją lietuviškai skaitytų, lietuvių kalba krikštą, šliūbus teiktų ir lietuviškai išpažinčių klausytų. Lietuvių delegacijai kun. Zabludovskis pareiškė, kad jis esąs lenkas, *lietuviškai kalbėti ir skaityti nemokąs ir todėl nei krikšto nei šliūbų lietuviškai neteiksiąs. Anot jo, jeigu jis, nemokėdamas lietuvių kalbos, evangeliją lietuviškai skaitytų, tai jis viešai išjuokdinėtų Dievo žodį.*

Lietuviai parapijiečiai įsitikino, kad kun Zabludovskis tiesą sako. Bet jie jaučiasi nekalti, kad jiems toks klebonas yra atsiųstas ir todėl pasiryžę yra tą dalyką judinti toliau — Vilniuje, Varšuvoje arba net ir Ryme.

Ąžuolas.

Suvalkų apskr.

Oškiniai, Seivų valsč. *Paminėjo blaivybės savaitę.* Blaivybės savaitės proga, Punsko ir Seinų apylinkių žymesnis jaunimas vasario 4 d. Oškinių kaime pas ūkininką A. Šliaužį buvo surengęs gražią blaivią pramogėlę. Pradžioje kiek pasilinsminus, buvo mergaičių ir berniukų „dzinguliukai", per kuriuos toko visiems „nukentėti". Toliau padainuota daug gražių lietuviškų liaudies dainelių. Arbatėlės metu pirmiausiai prakalbėjo inž. J. Pajaujis. Jis ragino savo kaimuose atskirai rengti panašias blaivias pramogėles, St. Ragelis siūlė vaikinams mesti kortavimą, o mergaitėms negerti berniukų siūlomos degtinės. Alb. Lapinskas — iškėlė blogą paprotį lankytis ir eiti nekviestam į vestuves. J. Maksimavičius ragino skaityti lietuviškus laikraščius, kiekvienam surasti dar po vieną naują skaitytoją. Alf. Kalesinskas pažymėjo, kad panašių blaivių pramogų surengimas be svaiginamų gėrimų turi didesnę naudą nei paskaitos ar akademijos, nes tai yra ryškus pavyzdys visiems, kad galima ir be degtinės gražiai ir blaiviai pasilinksminti. Stud. J. Šatkauskas paskaitė komiško turinio savo rašinį: „Testamentas įsimylėjusiems išsiskiriant".

Po kalbų A. Lipskaitė, Mik. Čeplaitė ir M. Judickaitė padeklamavo eilių, A. Pajaujytė ir Mar. Čeplaitė padainavo duetą ir parodė keletą juokingų inscenizacijų. Pabaigoje visi padainavo „Kur bėga Šešupė" ir šeimininkams „Ilgiausių metų".

Šią pramogą rengiant, kaip ir kitais kartais, daugiausiai pasidarbavo mergaitės kukavietės.

Alvidis.

Švenčionių apskr.

Juodiškėnai. *Dar apie seniūnijos rinkimus.* Praėjusį mėnesį skelbiant „Aide" Švenčionėlių apylinkės lietuvių seniūnijų rinkimų davinius, buvo nesuminėti rinkimų daviniai iš Juodiškėnų seniūnijos. Dabar tenka pranešti, kad šioje seniūnijoje (miški) išrinkta 9 lietuviai ir 7 lenkai.

Tenka sužinoti, kad naujai išrinkto seniūno V. Cepulio Švenčionių apskr. storasta nepatvirtino.

Seniūnas.

K R O N I K A

Vasario 16 dienos iškilmės Vilniuje

Vilniaus lietuvių visuomenė rengiasi Vasario 16 dieną paminėti iškilmingai. Tą dieną iš ryto 10 valandą šv. Mikalojaus parapijos bažnyčioje įvyks iškilmingos pamaldos, kurių metu giedos „Varpo" choras. Vakare Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje numatyta surengti iškilminga akademija. Jos metu bus pirmininko K. Stašio įžanginė kalba ir Alf. Bielinio paskaita, po to—koncertinė dalis.

Išrinkta Lietuvių Mokslo Mylėtojų Draugijos valdyba

Lietuvių Mokslo Mylėtojų Draugijos steigėjai, atsiėmę iš Vilniaus Vaivadijos Įstaigos patvirtintus šios draugijos įstatus, vasario 11 dieną padarė steigiamąjį susirinkimą ir išrinko pirmąją valdybą. Jos sudėtis: pirmininkas mgr. Adomas Juškevičius, vicepirmininkai: kun. Aleksandras Mikaila ir mgr. Vincas Martinkėnas, knygyninkė mgr. Elena Horodničiūtė, kasininkas Henrikas Horodničius, sekretorius red. Vincas Žilėnas, narys be ypatingų pareigų — inž. Motiejus Kraužlys.

Revizijos komisijon išrinkti: mgr. Viktoras Dasys, mokyt. Marė Lemešytė ir inž. Jonas Jankauskas.

Draugijos teismas: inž. Mykolas Čibiras, red. Augustinas Burokas, mgr. Barbora Kraužlienė, mgr. Stasė Taškūnaitė ir inž. Kajetonas Blažys.

Steigiamasis susirinkimas įvyko vieno steigėjo gyvenamame bute (Benediktinų g. 8—15), kur prieš Didįjį karą gyveno rašytojas kan. Tumas-Vaižgantas. Susirinkimui pirmininkavo kun. A. Mikaila, sekretoriavo mokyt. E. Horodničiūtė.

Pamaldos už Popiežių

Popiežiaus Pijaus XI mirtis padarė didelį įspūdį ir Vilniaus lietuviams, o ypač tiems, kurie jį buvo matę, kai 1920 metais jis, kaip tuometinis nuncijus Lenkijai, buvo atvykęs į Vilnių.

Dabar tenka sužinoti, kad vasario 14 dieną (antradienį) ryto 9 valandą šv. Mikalojaus bažnyčioje bus už Popiežiaus vėlę gedulinės pamaldos. Po pamaldų bus pritaikintas pamokslas.

„Romuvos" Klūbo susirinkimas

Dėl Popiežiaus Pijaus XI mirties, vasario 11 dieną numatytas „Romuvos" Klūbo linksmavakaris neįvyko. Vietoj linksmavakario buvo rimtesniojo pobūdžio susirinkimas, kuriame dalyvavo klūbo nariai ir sukviesti svečiai. Klūbo pirmininkui mgr. J. Maceikai atidarius susirinkimą ir visiems atsistojimu pagerbus mirusiojo Popiežiaus Pijaus XI atminimą, kun. K. Čibiras skaitė paskaitą apie mirusiojo Popiežiaus Pijaus XI santykius su Lietuva ir lietuvių tauta.

Prelegentas vaizdžiai papasakojo velionies Popiežiaus, kai jis dar buvo Varšuvoje nuncijus, lankymąsi Vilniuje, Kaune, jo santykius su buvusiu Vilniaus vyskupu, vėliau arkivyskupu Jurgiu Matulevičiumi, apie atskiros bažnytinės provincijos sudarymą Lietuvos valstybėje ir jo atliktus kitus svarbesnius darbus visos Katalikų Bažnyčios labui.

Rimtas katalikiškojo jaunimo vakaras

Besiartinančios mūsų tautos šventės proga Vilniaus šv. Mikalojaus parapijos lietuvių katalikiškojo jaunimo berniukų ir mergaičių kuopos vasario 12 dieną surengė rimto, bet neviešojo pobūdžio savybinį (šeimyninį) vakarą, kurio programa buvo paskirta Lietuvos nepriklausomybės 21 metų sukaktuvėms paminėti. Vakarą atidarė šv. Mikalojaus parapijos klebonas kun. K. Čibiras, pasakydamas atitinkamą kalbą.

Toliau buvo dvi paskaitos: A. Stanelio apie Lietuvos nepriklausomybę ir jos atsiektus laimėjimus ir stud. B. Verkelytės — apie lietuvių mergaičių tiesiogines pareigas. Po paskaitų buvo „Kražių skerdynių" inscenizacija. Ji pradėta stud. G. Kisielytės Kražių tragedijos apibūdinimu, pasiremiant žinomais istoriniais faktais. Programos protarpiai buvo įvairinami pritaikintomis deklamacijomis. Užbaigta tautos himnu.

Šv. Zitos Draugijos narių susirinkimas

Vasario 19 d. šv. Mikalojaus parapijos salėje šaukiamas Vilniaus Lietuvių Šv. Zitos D-jos narių visuotinis metinis susirinkimas.

Dienotvarkė:

1. Susirinkimo atidarymas ir prezidiumo sudarymas.
2. Naujų narių priėmimas.
3. Valdybos ir Revizijos komisijos pranešimas.
4. Sąmatos kitiems metams priėmimas.
5. Valdybos ir Revizijos Komisijos rinkimai.
6. Laisvi sumanymai.

Valdyba.

Dėl tautos šventės minėjimo

Gauname žinių, kad ir šiemet mūsų krašto lietuvių gyvenamose vietose šiokiu ar tokiu būdu bus minima Vasario 16-toji diena. Jau daug kur yra numatyta tą dieną dalyvauti iškilmingose pamaldose, vėliau sugrįžus namo ką nors paskaityti, pasidalinti praeities atsiminimais, prisiminti savo tautos kovas už laisvę, už spausdintąjį lietuviškąjį žodį ir kt.

Kadangi platesniajai mūsų visuomenei būtų įdomu sužinoti, kur ir kaip tokie tautos šventės minėjimai buvo surengti, tai mes prašytumėm savo korespondentų apie visa, kur ir kaip įvyko, kuo greičiausiai pranešti, nes vėliau atsiųstos korespondencijos žymiai nustos savo reikšmės ir mažiau bus įdomios. Tad prašome nesivėlinti.

Dėl šv. Mikalojaus bendrabučio

Ryšium su pasirodžiusia žinia apie Lietuvių šv. Mikalojaus bendrabučio pardavimą miesto valdybai, gavome iš uždarytos Lietuvių Labdarybės Draugijos valdinio likvidatoriaus p. Švedo kai kurių paaiškinimų, kad jie būtų paskelbti viešai. Likvidatorius p. Švedas aiškina, kad jis bendrabutį ir sklypą žemės *turėjęs* parduoti, nes miesto valdyba toje vietoje, Bufalo kalne, rengiasi įtaisyti parką ir išpirkinėjanti visas ten esamas posesijas. Bendrabutį jis esąs pardavęs už 30.000 auks. ir manąs, kad jam pasisekę išgauti iš miesto aukštesnę kainą negu parodyta yra Labdarybės Draugijos b. valdybos bilanse (23.400). Toliau p. Švedas pažymi, kad bendrabutis perėjęs miesto nuosavybėn jau sausio mėnesį, tačiau jam esą pasisekę išsiderėti patogias išsikraustymo sąlygas,—būtent net gegužės mėn. Auklėtiniai ir auklėtojai gausią naują patalpą ir būsią jon perkelti be nuostolių. Prie persikėlimo į kitą patalpą jau esą ruošiamasi.

Redakcijos atsakymai

Juozvai. Diskusijai skirto straipsnio negalėsime įdėti, nes jame mažai tėra liečiama ano diskusinio straisnio pagrindinė mintis ir nediskutojama dėl jo esminių teigimų. Kiti straipsniai gal ir bus įdėti.

KARAS KINIJOJE

Jau kuris laikas Kinijoje nėra žymesnių karo veiksmų. Japonai, užėmę svarbesnius Kinijos miestus ir didesnę geležinkelių dalį, toliau Kinijos gilumon neina. Kai kas linkęs aiškinti, kad japonai nepajėgia ir net bijo eiti toliau ir laukia iš kinų pasiūlymų derėtis. Kiti vėl sako, kad japonai užimtose vietose nori įsitvirtinti ir po to toliau žygiuoti.

Čankaišekas nesijaučia nugalėtas ir neskuba taikytis su japonais. Jis laukia, kol japonai pavargs nuo karo su partizanais ir patys pradės bėgti iš Kinijos. Taip ir stovi vieni prieš kitus ir nė vienas nesiryžta pradėti lemiamąjį žygį.

Šiomis dienomis japonų karo laivynas užėmė Hainano salą, kuri priklauso Kinijai ir kuri randasi arti Prancūzijos kolonijos. Prancūzija šį Japonijos žygį palaikė nedraugišku žingsniu ir pradėjo reikalauti iš Japonijos pasitraukti arba bent pasižadėti, kad pasitrauksianti karui pasibaigus. Jų ginčas dar nebaigtas. Japonų spauda skelbia, kad Hainano sala japonams reikalinga, nes iš jos jie sėkmingiau gali gaudyti kontrabanda vežamus Kinijon ginklus ir karo amuniciją. Japonai įtaria prancūzus, kad šie pristato Čangkaišekui ir ginklus ir karo amuniciją.

KARAS ISPANIJOJE

Nacionalistų kariuomenė Katalonijoje pasiekė Prancūzijos sieną ir užėmė visus perėjimo punktus. Visur ispanai su prancūzais susitiko draugiškai, niekur neįvyko nė vieno nesusipratimo. Prancūzams gerą įspūdį padarė ta aplinkybė, kad prie sienos su Prancūzija tikrai neispanai nebuvo prileisti. Pradėta net kalbėti, kad dabar Prancūzija pripažįsianti gen. Franko ir nacionalistinę vyriausybę ir su ja užmegsianti normalius santykius.

Raudonosios Ispanijos prezidentas Azana šiuo metu yra Paryžiuje. Jis linkęs nutraukti karo veiksmus ir derėtis su nacionalistais. Premjeras Negrinas ir užsienių reikalų ministras Vajo iš Prancūzijos lėktuvais nuskrido Madridan pas gen. Miahą. Iš Madrido gauta žinių, kad jie nutarė ir toliau priešintis nacionalistams. Šis jų pasiryžimas ne labai patinka Prancūzijai ir Anglijai. Girdėti, kad ir gen. Miaha yra linkęs pradėti derybas su gen. Franko, nes mato, jog karo tęsimas yra bergždžias kraujo praliejimas.

Iš fronto žinių neateina. Matyt, kautynės nutrauktos ir eina neviešos derybos.

Atsiųsta paminėti

Nauji Sakalo leidiniai

Vytautas Tamulaitis, **Naktis ant Nemuno**. Apysakos jaunimui. Iliustravo A. Kučas. 208 psl. Lt 2,50. Sakalo leid.

Šio rinkinio apysakos parašytos gražiu, poetišku stilium, jauniesiems artimais vaizdais, suprantama kalba. Turiny keliamos darbštumo, sąžiningumo, tėvynės meilės, karžygiško pasiaukojimo idėjos, meniškai ataustos, žavinčios ne tik jaunuolį, bet ir suaugusį.

Uždarytos Lietuvių Mokslo Draugijos paskutinė valdyba: dir. M. Šikšnys — vice-pirm., kun. dr. A. Viskantas — pirm., Br. Untulis — vice-pirm., kun. Fl. Neviera — narys be ypatingų pareigų. Kairėje stovi Alf. Bielinis — ižd., M. Budrevičiūtė — knyg., adv. A. Juknevičius — sekretorius.

Kilnojamieji knygynėliai Lietuvoje

Lietuvos jaunosios kartos švietimas, auklėjimas ir kultūrinimas daugiausia eina per mokyklas. Suaugusių gi švietimas bei kultūrinimas tegali būti vykdomas per laikraščius, knygas, paskaitas, organizacijas ir kitais panašiais būdais.

Prieš porą metų Švietimo Ministerija pradėjo steigti valdiškų bibliotekų tinklą visam krašte. Tokių bibliotekų jau įsteigta apie 150: kiekvienas valsčius turės po vieną tokį valdišką knygyną, iš kurio knygos duodamos skaityti visiems ir nemokamai. Be to, valdinės biblotekos turtingesnės knygomis, nuolat papildomos, turi apmokamus bibliotekininkus, kurie kasdien išdavinėja knygas. Pastebėta, kad pastaraisiais laikais ir kaime labai sparčiai plinta knygų skaitymas.

Norėdama padaryti knygą dar prieinamesnę kaimo žmonėms, Švietimo Ministerija sumanė steigti jiems ir kilnojamas bibliotekėles. Tokios bibliotekėlės bus vežiojamos iš sodžiaus į sodžių. Kai vieno sodžiaus gyventojai bibliotekėle pasinaudos, ji bus pervežama į kitą sodžių, o į šį sodžių bus atgabenta bibliotekėlė su kitomis knygomis. Tokiu būdu kaimo žmonėms nereikės toli knygų ieškoti, o knygos jiems ateis beveik į namus. Tikimasi, kad ši knygų skaitymo priemonė padės knygai įsigyventi sodiečių tarpe.

Jie niekuomet nesusitars

Neseniai į Londoną anglai atsikvietė iš Palestinos žydus ir arabus, norėdami kaip nors susitarti. Tačiau netrukus paaiškėjo, kad iš to vargiai kas išeis, nors Anglijos kolonijų ministras M. Makdonaldas Palestinos konferencijos atidarymo proga pareiškė, kad jis laukia gerų vaisių. Kol kas tikrasis konferencijos darbas vis dar negali prasidėti. Pats konferencijos atidarymas įvyko jau du kartus.

Ministras pirmininkas Čemberlenas net du kartus pasakė apytikriai tą patį. Jis pareiškė kad Londone susirinkę arabų ir žydų atstovai galėtų surasti painiosios Palestinos problemos taikingą išprendimą ir kad abi pusės turėtų norą viena antrą išklausyti ir įsigilinti į priešingos pusės reikalus.

Tačiau dar nėra jokių pažymių, kad toji konferencija turėtų kokių pasisekimo vilčių. Tai keisčiausia konferencija pasauly, nes abi priešingosios pusės nenori viena su kita susitikti. Tikrai sunku įsivaizduoti, kaip atliks anglai tarpininkavimo vaidmenį, kurį jie taip drąsiai apsiėmė. Pasitarimų eiga nustatyta laikrodžio tikslumu. Tiesa, atrodo kiek teatraliai, kai įvairiu metu įvairiomis durimis į tas pačias patalpas atvyksta čia viena, čia kita pusė: kai ateina arabai, išeina žydai, o kai ateina žydai, arabai išeina. Ir padaryta visa, kad jie nesusitiktų. Konferencijos tiesioginio darbo dar vis negalėjo pradėti, nes arabai patys savo tarpe ginčijasi ir negali susitarti.

Tuo tarpu iš Palestinos pranešama, kad arabų teroristai vėl ėmėsi „darbo" stengiasi „duoti toną" savo atstovų veiklai Londone. Jie vartoja ginklus, bombas ir net minas, dėl kurių susisiekimas Palestinoj pavojingas.

Kiniečiai sunaikino 40 japonų lėktuvų

Kinijos karo lauke prieš keletą dienų vėl atsinaujino atkaklios oro kovos, ir padėtis aiškiai paaštrėjo, nes japonai vėl suruošė plačius oro puolimus ant vidurinės ir pietinės Kinijos miestų.

Visomis tomis dienomis japonų lakūnai beveik nepertraukiamai bombardavo didesnius ir mažesnius Kinijos miestus. Tie paskutiniai puolimai reikalavo labai didelių aukų; viso užmušta nemažiau 5.000 žmonių. Tokių plataus masto puolimų Kinijos miestai dar nebuvo matę po pereitų metų lapkričio. Kiniečiai su savo noro jėgomis bandė revanžuotis, savo bombonešiais puldami kai kuriuos japonų valdomus Pietų Kinijos miestus. Tarp kitko kiniečių lėktuvai bombardavo ir Junčeno aerodromą. Puolime dalyvavo 18 kiniečių lėktuvų. Iš kiniečių pusės pranešama, kad kiniečiai lakūnai sunaikino 40 japonų lėktuvų ir sudegino Junčeno aerodromo angarus. Anglų dienraštis „Daily Telegraph" tikrina, kad po ilgo laiko šiame puolime dalyvavo ir rusų lakūnai. Jų nebuvo pastebėta po taip vadinamos tarptautinės eskadrilės likvidavidavimo, kuris įvyko maždaug prieš metus.

Iki šiol nesumokėjusiems prenumeratos „Aidas" yra sulaikomas. Tad kurie „Aido" jau nebegaunate, prašome nieko kito nekaltinti ir kuo greičiausiai atsiųsti administracijai nesumokėtą skolą, o „Aidas" vėl pas jus lankysis, kaip lankėsi iki šiol savaitėje tris kartus ir vėl taps jūsų neatskiriamas draugas ir bičiulis.

Pinigams siųsti galima panaudoti neseniai mūsų visiems prenumeratoriams išsiųstą pašto perlaidą (przekaz rozrachunkowy) arba panašią perlaidą galima įsigyti paštų įstaigose sumokant už ją vieną skatiką.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 ir nuo 16 iki 18

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca-Leidėjas **Liudvikas Cicėnas**. Drukarnia-Spaustuvė „RUCH" Wilno, Tatarska 6. Telef. 21-83. Redaktor-Redaktorius **Vincas Budrevičius**.